

DOBROVOLNÉ NÁSTROJE NA PODPORU UDRŽATEĽNÉHO ROZVOJA SPOLOČNOSTI

Vojtech KOLLÁR

VOLUNTARY TOOLS TO PROMOTE SUSTAINABLE DEVELOPMENT OF SOCIETY

Abstrakt

Nedávna predstava o rozvoji ľudstva stotožňovaná len s ekonomickým rozvojom bola korigovaná na smerovanie k naplneniu sociálnych cieľov a to najmä na redukciu chudoby, zlepšenie kvality života, zlepšenie príležitostí na kvalitnejšie vzdelanie a zdravie. Takáto zmena orientácie si vyžaduje komplexný prístup k rozvoju riadenia vzájomných vzťahov medzi prírodnými a ľudskými, odvetvovými a štrukturálnymi aspektmi rozvoja na všetkých úrovniach. Ako dôsledok takejto zmeny orientácie je vznik, vývoj a medzinárodné uplatňovanie koncepcie udržateľného rozvoja. Udržateľný rozvoj je najčastejšie charakterizovaný upokojovaním stále rastúcich potrieb, prostredníctvom udržateľného rastu, ktorý zachováva zdroje a zložky životného prostredia aj pre budúce generácie. Prezentovaný príspevok vymedzuje jednotlivé súčasti udržateľného rozvoja a jeho ekonomické, sociálne, environmentálne a inštitucionálne indikátory, ako aj model hodnotenia integrovaného ukazovateľa udržateľného rozvoja a jeho parciálnych súčastí. Aplikáciou viackriteriálneho hodnotenia metódou bázeckej varianty model umožňuje hodnotenie ukazovateľov, resp. disparít časových a priestorových ex post, ako aj predikciu vývoja udržateľného rozvoja.

Kľúčové slová: trvalo udržateľný rozvoj, indikátory udržateľného rozvoja, ekonomické, sociálne, environmentálne, inštitucionálne indikátory, hodnotenie udržateľného rozvoja.

Abstract:

Recent vision of Human Development was equated only by economic growth gradually compensating also in the direction to fulfill social objectives; namely to reduce poverty, improve quality of life, improving opportunities for better quality of education and health. Such a re-orientation requires a comprehensive approach to the management development of ties interaction between natural and human, sectoral and structural aspects of development at all levels. As a result of such a re-orientation is a formation, development and global application of sustainable development concept. Sustainable development is most frequently characterised as meeting the growing needs of the present through sustainable growth that preserves environmental resources and components for future generations. The article defines individual components of sustainable development and its economic, social, environmental and institutional indicators. It also presents model for measuring integrated indicator as well as partial components of sustainable development. By applying multi-criteria assessment using, the model enables to measure indicators, or rather time and space ex post disparities as well as prediction of evolution in sustainable development.

Key words: sustainable development; indicators of sustainable development; economic, social, environmental and institutional indicators; measuring sustainable development.

Úvod

Rýchlo rastúca ľudská populácia zvyšuje svoju materiálnu a energetickú spotrebu a hrozí prekročením únosnej kapacity planéty. Globálne environmentálne problémy majú stále zhoršujúci sa trend. Východiskom doktorandskej dizertačnej práce je v súčasnosti stále viac prijímaný imperatív nastolenia trvalo udržateľného rozvoja, v rámci ktorého sa upriamuje pozornosť najmä na problematiku

- súčasného životného štýlu, ktorý sa v posledných desaťročiach presadil vo väčšine vyspelých štátov a ktorý by sa, vzhľadom na jeho nepriaznivý vplyv na životné prostredie a ďalšie negatívne sprievodné javy, nemal rozšíriť na celú planétu;
- existencie obrovského potenciálu pre zamedzenie, resp. znížovanie plytvania na všetkých úrovniach a vo všetkých oblastiach.

Ochrana životného prostredia

Ochrana životného prostredia a smerovanie k takému rozvoju spoločnosti, ktorý umožní ekonomický rozvoj, zvyšovanie životnej úrovne a zároveň zachová prírodu a zdroje pre ďalšie generácie, si vyžaduje poznanie súčasného stavu. Výsledkom by mal byť kvalitatívne environmentálne prijateľnejší prístup pri čerpaní zdrojov, vo výrobe a spotrebe, ktorý by ale nevznikol na základe príkazov či zákazov, ale na základe prirodzeného ľudského poznania, ktoré sa môže ďalej rozvíjať bez hrozby sankcií alebo nariadení. V tejto súvislosti môžeme hovoriť o dvoch podobách environmentálnej politiky:

- tradičný typ – považuje právo, ekonomické nástroje a inštitúcie ako hlavný spôsob zabezpečovania a ovplyvňovania starostlivosti o životné prostredie,
- proaktívny typ – chápe environmentálnu politiku ako široko koordinovanú činnosť verejnej správy, výrobnjej sféry, mimovládnych organizácií a občanov s cieľom zabezpečiť trvalo udržateľný rozvoj spoločnosti, ktorý je v súlade s ochranou prírody.

Udržateľný rozvoj

Zložitý problém ako zlučiť rast hmotného blahobytu ľudí s ochranou prírody má niekoľko základných momentov:

- nepretržite sa zosilňujúce negatívne pôsobenie ekonomických aktivít na životné prostredie;
- obmedzenosť zdrojov stavia pred hospodársku činnosť pomyselnú hranicu prípustných záťaží, prekročenie ktorých môže vyvolať nežiaduce nenávratné zmeny v rovnováhe a fungovaní prírody;
- zvyšuje sa úloha ochrany životného prostredia v ekonomickom živote;
- zosilňuje sa vzájomné prenikanie a splyvanie manažérskych prístupov a metód uplatňovaných v ekonomike, najmä v manažerstve kvality, ochrany životného prostredia a bezpečnosti práce.

Základom udržateľného rozvoja je aj etika založená na úcte a starostlivosti vo vzťahu medzi jednotlivcami pri uspokojovaní ich rastúcich potrieb v kontexte s tvorbou a ochranou zložiek životného prostredia. Rozvoj by nemal byť na škodu iným skupinám alebo budúcim generáciám, ani by nemal ohroziť prežitie iných druhov.

Úžitok zo zdrojov a náklady na ich využívanie, ako aj ochrana životného prostredia by mali byť rozdelené rovnomerne medzi spoločnosťami ľudí, medzi našu generáciu a tých, čo prídu po nás. Prijatím stratégie Európa 2020 na jar 2011 Európska komisia vytýčila dlhodobú víziu pre svoje sociálne trhové hospodárstvo.

Cieľom stratégie je pomôcť Európe úspešne sa vymaniť z hospodárskej krízy a zároveň zabezpečiť, aby členské štáty nastúpili na cestu udržateľného rastu, ktorá priniesie prosperitu a sociálny pokrok na nadchádzajúce roky. Stratégia Európa 2020 má tri priority :

- Inteligentný rast ,ktorý znamená ekonomické rast , založený na vedomostiach a inováciách.
- Inkluzívny rast podporujúci vysokú zamestnanosť zabezpečujúci sociálnu a územnú celistvosť.
- Udržateľný rast , ktorý presadzuje ekologickejšie a konkurencieschopnejšie hospodárstvo efektívnejšie z hľadiska zdrojov.

Dosiahnutie týchto priorít vyžaduje koordinované opatrenia na európskej, vnútroštátnej, regionálnej a miestnej úrovni. Nezastupiteľnú úlohu pri naplňaní priorít a cieľov stratégie Európa 2020 má verejná správa. Jej úlohou je činnosť vykonávaná orgánmi štátnej správy, samosprávy a verejnoprávnymi inštitúciami pri zabezpečovaní verejných úloh. Cieľom verejnej správy je prevádzkovať verejný blahobyt prostredníctvom posilnenia občianskej spoločnosti a sociálnej spravodlivosti. Rozhodovanie vo veciach verejných pri naplňaní priorít udržateľného rozvoja si vyžaduje poznať relevantné údaje , ktoré determinujú daný stav v jednotlivých oblastiach udržateľného rozvoja. Hodnotenie udržateľného rozvoja na základe relevantných indikátorov ex post umožňuje aj kvalifikované rozhodovanie ex ante.

Udržateľný rozvoj má za cieľ vytvárať a uplatňovať také sociálno-ekonomické a environmentálne nástroje, ktoré umožňujú znižovať regionálne disparity, zvyšovať konkurencieschopnosť regiónov, a tým aj zvyšovať kvalitu života jej obyvateľov.

Udržateľný rozvoj je najčastejšie charakterizovaný ako ekonomický rast, ktorý zabezpečuje potreby jednotlivcov a spoločnosti v krátkodobom, strednodobom, no najmä dlhodobom horizonte bez toho, aby boli ohrozené možnosti pokračujúceho ekonomického rastu pre budúce generácie [1]. Trvalo udržateľný rozvoj v Slovenskej republike právne vymedzuje § 6 zákona č. 17/1992 Zb. o životnom prostredí ako: „rozvoj, ktorý súčasným i budúcim generáciám zachováva možnosť uspokojovať ich základné životné potreby a pritom neznižuje rozmanitosť prírody a zachováva prirodzené funkcie ekosystémov“[2].

Udržateľný rozvoj a Európska únia

Medzi významné prvky politiky ochrany životného prostredia a udržateľného rozvoja, uplatňované na konci minulého storočia a v súčasnosti, patria tendencie presadzovať stratégie proaktívnych a proudržateľných prístupov. V súlade s týmto prístupom sa postupne uplatňujú snahy o prechod od riešenia environmentálnych problémov následne po ich vzniku (budovanie koncových technológií zameraných na redukciu kontaminácie) k riešeniam technicky preventívnym a udržateľným v celom životnom cykle technológie a výrobu.

Európska únia deklarovala v návrhu Vyhlásenia o hlavných zásadách trvalo udržateľného rozvoja, že trvalo udržateľný rozvoj je kľúčovým faktorom všetkých politík Európskeho spoločenstva stanovených v Zmluve. V tomto dokumente sú stanovené kľúčové ciele ako ochrana životného prostredia, sociálna rovnosť a súdržnosť, hospodárska prosperita a plnenie medzinárodných povinností.

Pri uskutočňovaní týchto cieľov sa Európska únia riadi týmito politickými zásadami: podporou a ochranou základných práv, sociálnou a medzigeneračnou rovnosťou, otvorenosťou a demokratickou spoločnosťou, účasťou občanov, účasťou sociálnych a obchodných partnerov, politickou súdržnosťou a riadením, politickou integráciou, efektívnejším používaním dostupných poznatkov, zásadou preventívnosti a ukladáním peňažných pokút znečisťovateľom.

Aby sa podarilo dosiahnuť želané výsledky, bol určený plán, ktorý je založený na vyššom raste a vyššej zamestnanosti v ekologickejšom hospodárstve.

Tento cieľ sa dosiahne prostredníctvom koordinovaných politík v oblasti hospodárstva, zamestnanosti a ochrany životného prostredia. Spojenie úsilia členských štátov EÚ poskytuje najlepšiu záruku, že prínosy tejto stratégie sa budú spravodlivo využívať v celej EÚ a že sa sprístupnia budúcim generáciám[3]. Cieľom horizontálnej priority udržateľného rozvoja je zabezpečenie environmentálnej, ekonomickej a sociálnej udržateľnosti ekonomického rastu. Uvedený cieľ je možné naplňovať prostredníctvom sledovania špecifických cieľov predovšetkým v týchto 4 tematických oblastiach:

- zvýšenie ekonomickej prosperity (napr. zvýšenie úrovne výskumu, vývoja a vzdelávania, znižovanie energetickej a surovinovej náročnosti hospodárstva a zvýšenie využívania obnoviteľných zdrojov energie),
- zvýšenie kvality životného prostredia (napr. zníženie znečisťovania zložiek životného prostredia, racionálne využívanie prírodných zdrojov, ochrana prírody a biologickej diverzity),

- sociálna solidarita a inklúzia (napr. zníženie miery nezamestnanosti, posilnenie postavenia znevýhodnených a marginalizovaných skupín obyvateľstva, zabezpečenie ochrany zdravia obyvateľstva),
- vyrovnaný regionálny rozvoj (napr. skvalitnenie informačnej infraštruktúry, posilnenie celkového ekonomického, sociálneho a kultúrneho potenciálu regiónov, skvalitnenie dopravnej infraštruktúry).[4].

Udržateľný rozvoj a SR

Vláda SR uznesením č. 978 z 10.10.2001 schválila NSTUR. Základnou orientáciou SR je dlhodobé, cieľavedomé a komplexné smerovanie k vytváraniu spoločnosti, založenej na princípoch UR a ich praktickom uplatňovaní. V rámci uvedeného uznesenia vlády SR bolo stanovených celkom 38 konkrétnych opatrení v štruktúre už uvedených sociálnych, environmentálnych, ekonomických a inštitucionálnych indikátorov zameraných na tvorbu koncepčných dokumentov, programov, všeobecne záväzných právnych predpisov v kompetencii jednotlivých ministerstiev a ostatných ústredných orgánov štátnej správy. NR SR dňa 3.4.2002 schválila NSTUR spolu s progresívnymi uzneseniami a uloženou úlohou voči vláde SR predkladať každoročne odpočet plnení.

UR je NSTUR charakterizovaný ako cielený, dlhodobý (priebežný), komplexný a synergický proces ovplyvňujúci všetky oblasti života (duchovná, sociálna, ekonomická, environmentálna a inštitucionálna), odohrávajúci sa na viacerých úrovniach (lokálna, regionálna, národná, globálna) a smerujúci prostredníctvom uplatňovania praktických nástrojov a inštitúcií k takému modelu fungovania príslušného spoločenstva (miestnej a regionálnej komunity, krajiny, medzinárodného spoločenstva), ktorý kvalitne uspokojuje materiálne, duchovné a sociálne potreby a záujmy ľudí, pričom rešpektuje hodnoty prírody a neprekračuje únosnú kapacitu krajiny a jej zdrojov. Pri uplatňovaní koncepcie UR je potrebné riadiť sa princípmi a kritériami UR a na hodnotenie stavu a vývoja používať indikátory UR.

Meranie udržateľného rozvoja

Hodnotenie stratégií, koncepcií, programov, a aktivít vo vzťahu k udržateľnému rozvoju charakterizuje najčastejšie 16 princípov podľa činností [5]. Pre meranie pokroku pri naplňaní stratégie udržateľného rozvoja na Slovensku boli stanovené Indikátory trvalo udržateľného rozvoja. Dotýkajú sa nielen otázky životného prostredia, ale aj udržateľnosti ekonomického rastu, sociálnej kohézie a inštitucionálneho rámca. Indikátory sú rozdelené do siedmych tematických okruhov, ktoré sa členia na témy, pod témy a oblasti záujmu [6]. Meranie a vyhodnocovanie určitých rozvojových ukazovateľov je v súčasnosti samozrejmosťou vo všetkých hlavných oblastiach ľudskej činnosti (najmä v ekonomike, ale aj v demografii, zdravotníctve, životnom prostredí a i.).

Koncepcia udržateľného rozvoja je široká a komplexná. Preto je prirodzené, že na hodnotenie pokroku, resp. smerovania k naplňaniu jej cieľov je vhodné zhromažďovať a hodnotiť informácie a zaviesť relevantné merateľné charakteristiky. Už v samotnej Agende 21 sa zdôrazňuje potreba harmonizácie relevantných indikátorov udržateľného rozvoja na národnej, medzinárodnej a globálnej úrovni, vrátane spracovania pravidelne aktualizovaných a široko dostupných správ a databáz z predmetnej oblasti. V súčasnosti máme k dispozícii značné množstvo údajov týkajúcich sa udržateľného rastu a rozvoja, na miestnej, krajskej, národnej a medzinárodnej úrovni, ktoré nám umožňujú identifikovať stav a trendy vývoja ekosystémov, prírodných zdrojov, znečisťovania zložiek životného prostredia, vrátane sociálno-ekonomických charakteristík.

Metódy posudzovania vzájomných vzťahov environmentálnych, ekonomických a sociálnych a ich parametrov sú založené na viackritériálnom hodnotení relevantných ukazovateľov.

Prioritou sa stáva potreba definovať ukazovatele udržateľného rozvoja v štruktúre ekonomické, environmentálne, sociálne a inštitucionálne, ktoré by poskytovali serióznu základňu pre rozhodovanie na všetkých úrovniach a zároveň prispeli k samoregulácii trvalej udržateľnosti integrovaných systémov životného prostredia a rozvoja [7]. Podľa Agendy 21 spracovanej Ministerstvom životného prostredia je na Slovensku upravených 132 indikátorov, v ktorých je popísaná aj stručne charakteristika, merná jednotka typ ukazovateľa [8].

Aalborská charta zaväzuje svojich signatárov (v súčasnosti okolo 2 000 samospráv) k používaniu indikátorov ako vhodného nástroja pri tvorbe rozvojových koncepcií mesta pričom sú ukazovatele udržateľného rozvoja vhodné na popísanie a monitorovanie aktuálneho stavu a jeho pokroku: „*Naše úsilie pri tvorbe rozvojových stratégií a pri monitorovaní životného prostredia, auditu, hodnotení vplyvov na životné prostredie, bilancovania a podávania správ, musí byť založené na rozličných indikátoroch, vrátane indikátorov kvality mestského životného prostredia, mestských vodných tokov, mestských štruktúr a čo je najdôležitejšie, aj na indikátoroch trvalej udržateľnosti mestského systému* [9].

Udržateľnosť ako nástroj zvyšovania konkurencieschopnosti

Podľa WTO- Svetovej obchodnej organizácii cieľom trvalo udržateľného rozvoja je udržať ekonomické a sociálne výhody rozvoja, a zároveň znížiť alebo zmierniť akékoľvek nežiaduce vplyvy na prírodné, historické, kultúrne alebo spoločenské prostredie. Udržateľný rozvoj (ďalej len UR) bol v rámci Lisabonskej stratégie definovaný ako jednota a harmónia troch pilierov, na ktorých stojí – ekonomického, sociálneho a ekologického. Takáto politika je pochopiteľne zakomponovaná aj do slovenskej Národnej stratégie trvalo udržateľného rozvoja (NSTUR), ktorú schválila vláda Slovenskej republiky.

Princípy trvalo udržateľného rozvoja možno sledovať v troch základných rovinách zodpovednosti:

- princíp ekonomickej zodpovednosti,
- princíp sociálnej zodpovednosti,
- princíp environmentálnej zodpovednosti.

Indikátory udržateľného rozvoja

Úloha indikátorov udržateľného rozvoja je aj zjednodušovať, objasňovať a sprostredkovať súhrnné informácie pre rozhodovanie, pomáhať začleňovaniu prírodných a sociálnych vied do rozhodovania a pomáhať merať a upresňovať pokrok smerom k cieľom udržateľného rozvoja [10].

Indikátory sú zatriedené do štyroch skupín vo väzbe na piliere udržateľného rozvoja – ekonomický, sociálny, environmentálny, inštitucionálny. Indikátory obsiahnuté v týchto a ďalších problematikách prijala Komisia OSN pre trvalo udržateľný rozvoj na svojom 4. zasadnutí 18. apríla až 3. mája 1996 v New Yorku. Vznikol tak komplex 135 prevažne kvantifikovateľných ukazovateľov (41 sociálnych, 23 ekonomických, 56 environmentálnych a 15 inštitucionálnych), ktorý slúži na posudzovanie a porovnávanie rozvojových trendov a spôsobov uplatnenia Agendy 21 v jednotlivých štátoch [11].

Modelovanie a hodnotenie udržateľného rozvoja

Modelovanie a hodnotenie udržateľného rozvoja sa dotýka všetkých sfér a to nielen v ekonomickom rozmere, ale aj z hľadiska environmentálnych problémov a sociálnych otázok regiónov. Preto aj ukazovatele, ktoré prezentujú tieto okruhy problémov musia byť navrhnuté tak, aby rešpektovali tri piliere udržateľného rozvoja. V rámci modelovania procesov rozvoja regiónu a definovania ich charakteristík sa niekoľkokrát opakovanne vyskytnú procesy monitoring a hodnotenie.

Procesy monitoring a hodnotenie tvoria neoddeliteľnú súčasť rozvojových procesov, ale kľúčové sú aj z pohľadu merania úrovne/kvality spravovania v oblasti rozvoja regiónu. Monitoring možno charakterizovať ako systematický zber a analýzu informácií o tom, ako dané procesy postupujú v porovnaní s tým, ako boli naplánované. Výsledky monitoringu, ktorý sa vykonáva priebežne, slúžia na korekciu procesov.

Hodnotenie je porovnanie skutočne dosiahnutých výsledkov v porovnaní s naplánovanými. Umožňuje zistiť aký je stav dosiahnutých cieľov, ako spätná väzba pre tých, ktorí sú za dosiahnutie cieľov zodpovední. Slúži na vyhodnotenie cieľa a jej výstupy majú, okrem hodnotiaceho charakteru relevantných indikátorov, aj prvok predikcie, t.j. determinovanie budúceho vývoja v danej oblasti.

Model hodnotenia indikátorov udržateľného rozvoja

Postup hodnotenia udržateľného rozvoja prostredníctvom integrálneho indikátora, ktorý sumarizuje jednotlivé indikátory ekonomické môžeme znázorniť pomocou postupového diagramu obrázku č. 1.

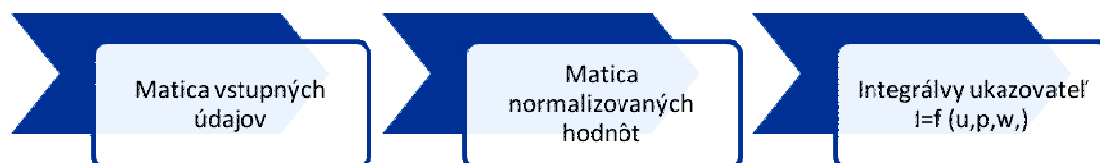

Obr. 1: Postup hodnotenia indikátorov udržateľného rozvoja

V oblasti vyhodnocovania indikátorov udržateľného rozvoja sa v uplynulom desaťročí sa urobil veľký pokrok. V rámci Komisie OSN pre trvalo udržateľný rozvoj (UN CSD) prebieha od roku 1995 špeciálny indikátorový program. V rokoch 1995-96 sa rozvíjal metodologický rámec indikátorov trvalo udržateľného rozvoja (TUR), výsledkom bola tzv. "Modrá kniha" indikátorov TUR. Celkovo bolo navrhnutých 134 indikátorov v štyroch skupinách - sociálnej (41), ekonomickej (23), environmentálnej (55) a inštitucionálnej (15).

V knihe sú uvedené aj metodické listy na jednotlivé indikátory (zjednodušený popis indikátorov je uvedený v slovenskom vydaní Agendy 21). V roku 2000 bol preto navrhnutý nový "jadrový" súbor (core set) 57 indikátorov, zoradených do 15 tém a 38 pod tém.

Tento systém indikátorov bol ponúknutý jednotlivým krajinám ako "štartovací bod" na organizovanie a vyhodnocovanie vlastných národných programov na testovanie, vývoj a vyžívanie indikátorov TUR na národnej úrovni. Z tejto množiny indikátorov je potrebné vybrať relevantnú skupinu indikátorov, určiť ich povahu a váhu, ako mieru ich dôležitosti na celkovom výsledku hodnotenia. Váha relevantných ukazovateľov sa najčastejšie určí metódou párového porovnávania. Určenie povahy ukazovateľa má význam pri posúdení absolútnej veľkosti indikátora a jeho skutočného príspevku k udržateľnému rozvoju. Ak je v regióne situovaný právny subjekt podnikania, ktorý sa podieľa na dosahovaní vysokých hodnôt HDP, tak takýto región bude dosahovať vysoké hodnoty regionálneho HDP. Daný podnik bude pozitívne vplývať aj na zamestnanosť v regióne. Tieto pozitívne skutočnosti môže byť dosiahnutý na úkor niektorého z environmentálnych ukazovateľov. Vyjadrenie povahy ukazovateľa hodnotou +1, resp -1 umožňuje pri metóde metódy bázeckej varianty (normatívneho hodnotenia) zohľadniť danú skutočnosť a vypočítať integrálny ukazovateľ, ktorý determinuje úroveň udržateľného rozvoja. (obrázok č. 2)

Obr. 2 Postup výpočtu integrálneho ukazovateľa udržateľného rozvoja

Parciálne indikátory, ktoré sa vzťahujú na ekonomické, environmentálne, sociálne a inštitucionálne relevantné ukazovatele udržateľného rozvoja vypočítané metódou viackriteriálneho hodnotenia je možné vyjadriť aj graficky pre jednotlivé hodnotené miesto a čas hodnotenia.

ZÁVER

V posledných desaťročiach došlo k významnému rozšíreniu spektra dobrovoľných prístupov v politike životného prostredia na národnej ale aj medzinárodnej úrovni. Došlo k štandardizácii niektorých postupov. Model hodnotenia udržateľného rozvoja metódou normatívneho hodnotenia umožňuje vyjadriť synergicky hodnotenie ekonomických, environmentálnych, sociálnych a inštitucionálnych ukazovateľov, ktoré prezentujú rozdielne hodnotové údaje, ich dôležitosť a význam vo vzťahu k udržateľnému rastu a rozvoju. Hodnotenie v časovom a priestorovom porovnávaní disparít integrálnych a parciálnych ukazovateľov vytvára priestor pre vytváranie podmienok s cieľom dosiahnuť požadované hodnoty udržateľného rozvoja. Analýza integrálnych a parciálnych ukazovateľov udržateľného rozvoja umožňuje nie len posúdenie súčasného stavu, ale aj zamerať sa na opatrenia v nových časových horizontoch s cieľom odstraňovania disparít v tejto oblasti v regiónoch na Slovensku.

ZOZNAM BIBLIOGRAFICKÝCH ODKAZOV

- [1] Trvalo udržateľný rozvoj. - [on-line] Available on - URL: http://www.europskaunia.sk/trvalo_udrzatelny_rozvoj1
- [2] Zákon o životnom prostredí č. 17/1992 § 6.
- [3] Zamaestnanosť a rast v EÚ. 2008. *Plán na dosiahnutie udržateľného zajaťajška*. Generálne riaditeľstvo pre komunikáciu, 2008, s. 3, 5, 9, 10, 21.
- [4] Trvalo udržateľný rozvoj. 2008. - [on-line] Available on - URL: <http://www.opkahr.sk/op-kahr/horizontalne-priority/trvalo-udrzatelny-rozvoj/>
- [5] Národná stratégia trvalo udržateľného rozvoja SR schválená uznesením vlády SR č. 978/2001.2001- [on-line] Available on - URL: <http://www.tur.vlada.gov.sk/data/files/950.pdf>
- [6] Trvalo udržateľný rozvoj. - [on-line] Available on - URL: http://www.europskaunia.sk/trvalo_udrzatelny_rozvoj1
- [7] Indikátory TUR v SR, Indikátory trvalo udržateľného rozvoja v Slovenskej republike. - [on-line] Available on - URL: <http://www.tur.sk/index.stm?cat=5ee3b24cd85329dfcc7f21f58363544a>
- [8] KLINDA, J.: 2001. *Agenda 21 a udržateľný rozvoj*. Ministerstvo životného prostredia Slovenskej republiky, Bratislava 2001, II. vydanie, s. 405.
- [9] Udržateľný rozvoj miest v európskom kontexte. Indikátory TUR miest. s. 3, 4. REC, Bratislava. Použité zo zdroja Aarlbořská charta- kapitola Nástroje a pomôcky pre správu mesta smerom k TUR - [on-line] Available on - URL: <http://www.udrzatelnemesta.sk/uploads/Udrzatelny%20rozvoj%20miest%20v%20európskom%20kontexte.doc>
- [10] Indikátory TUR v SR, Indikátory trvalo udržateľného rozvoja v Slovenskej republike- [on-line] Available on - URL: <http://www.tur.sk/index.stm?cat=5ee3b24cd85329dfcc7f21f58363544a>
- [11] Terminologický slovník. Indikátor. - [on-line] Available on - URL: <http://enviroportal.sk/indikatory/slovník.php?typ=terminy#Indik%C3%A1tory%20%28ukazovatele%29%20trvalo%20udr%C5%BEate%C4%BEn%C3%A9ho%20rozvoja>

ADRESA AUTORA:

Vojtech KOLLÁR, prof. Ing., PhD., Katedra bezpečnostného manažmentu, Ústav verejnej správy, Vysoká škola ekonómie a manažmentu verejnej správy v Bratislave, Furdekova 16, 851 04 Bratislava 5, Slovenská republika

RECENZIA TEXTOV V ZBORNÍKU

Recenzované dvomi recenzentmi, členmi vedeckej rady konferencie. Za textovú a jazykovú úpravu príspevku zodpovedajú autori.

REVIEW TEXT IN THE CONFERENCE PROCEEDINGS

Contributions published in proceedings were reviewed by two members of scientific committee of the conference. For text editing and linguistic contribution corresponding authors.